

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponent*

Autor/ka práce: **Jasmína Voborská**

Název práce: **Třetí role univerzity – Od elitního k masovému vzdělávání**

Vedoucí práce: **PhDr. Jan Balon, Ph.D.**

Oponent/tka: **Mgr. Jan Tesárek**

Navržené hodnocení: **C**

Jasmína Voborská se ve své práci zaměřuje na třetí roli univerzity, respektive na téma **masifikace studijního oboru sociologie** na dvou fakultách Univerzity Karlovy. Vzhledem k tomu, že globální vysokoškolské vzdělávání v posledních padesáti letech prošlo (a prochází) velmi rapidními změnami, lze jednoznačně souhlasit, že její vybrané téma není bez relevance.

Předkládaná práce **splňuje formální požadavky kladené na bakalářskou práci**. Autorka jednoznačně odlišuje svoje tvrzení od převzatých myšlenek a zvládá standardní citační praxi. Práce je dostatečně dlouhá a pracuje s relevantním množstvím odborné literatury (je ovšem pravda, že práci by více cizojazyčných současných odborných zdrojů rozhodně slušelo).

Určitě bych rád vyzdvihnul **jasnou a smysluplnou strukturu práce**. Autorka si definuje výzkumný problém, vybírá si smysluplné teoretické koncepty, na jejichž základě specifikuje své výzkumné otázky. Podle nich vybírá výzkumné metody (k tomu ještě níže). Ve své analýze využívá dříve představené teoretické koncepty a na tomto základě dospívá ke srozumitelným závěrům. Takto pojatý text ukazuje na **poctivě odvedenou autorskou práci**. Dle mého názoru tak text jednoznačně splňuje požadavky na bakalářskou práci a **lze ho hodnotit v zásadě kladně**.

Přesto však mám několik koncepčních výhrad. Již v názvu práce se objevuje výraz „třetí role univerzity“. Autorka se však drtivou většinu své práce věnuje otázce proměny studia, která je **primárním rolí vysokých škol**. Třetí rolí se typicky míní přímé společenské působení univerzit, které v sobě zahrnuje vše od šíření vědeckých poznatků, transferu znalostí a technologií, zakládání spin-off firem až po společensky angažovanou roli výzkumníků a výzkumníků. Nezdá se mi proto, že by autorka pojem používala korektně a v teoretické části textu se k němu nevztahuje.

Jako výraznější problém celé práce vidím autorčinu implicitní tendenci **potvrzovat nebo vyvracet určitou teorii** (tj. probíhající masifikaci terciárního vzdělávání). Autorka se na základě srovnání dvou skupin informátorů snaží *de facto* potvrdit či vyvrátit, zdali implicitní hypotéza toho, že FSV UK je případem onoho masifikovaného typu studia a FF UK je elitním typem studia. Přestože se autorka explicitně hlásí k metodám kvalitativního výzkumu, způsob jejího uvažování nad daty **má blíže ke kvantitativní analýze**. To je pochopitelně v pořádku, ale pak by měly být využity správné výzkumné nástroje. Mnohem vhodnější by tak vzhledem k nastavení práce bylo využít **dotazníkové šetření**.

Výsledkem je, že autorka svými zjištěními potvrzuje svou úvahu z teoretické části, tedy že FSV UK na rozdíl FF UK nabízí „masifikovanější“ formu studia. Takový závěr **byl nejen poměrně očividný**

od začátku práce, ale co je horší, nedostatečně využívá nasbíraná výzkumná data od informátorů.

Zároveň chci upozornit na to, že **teoretické rámování práce by mohlo být také promyšlenější**. Je vcelku bez debat, že masifikace terciárního vzdělávání probíhá, a to na úrovni sociologických oborů, Univerzity Karlovy, České republiky ale i na globální úrovni. Není to ovšem jediná změna terciárního vzdělávání, která se odehrává: jsme svědky internacionalizace, diverzifikace, privatizace a zvýšení počtu žen. To přitom nebere do úvahy, jak univerzity vedle toho proměňuje drastická změna systému výzkumu, vývoje a inovací, nebo vliv měnícího se trhu práce či transformující se ekonomiky.

Pokud si uvědomíme tento **systemový a globální kontext** (a ten v práci chybí), vyvstávají nám úplně nové otázky: **1.** Jak je možné, že sociologie na FF UK těmto změnám odolává? V čem je specifická? **2.** Odpovídají změny na sociologii na FSV změnám na celorepublikové nebo na evropské úrovni? **3.** Jak se liší vztah k předmětu (sociologii) a vztah k instituci (fakultě/univerzitě) u studentů na jednotlivých pracovištích? Je to otázka ekonomického modelu fakulty? Vztahu mezi státem a univerzitami? Nebo jde skutečně o prosté nastavení přijímacích zkoušek, jak naznačuje autorka?

Snažím se poukázat na to, že otázka masifikace terciárního vzdělávání je **relativně očividný průvodní jev mnohem hlubší transformace vysokých škol**, která vyplývá z takových sociálních jevů, jako je demografický vývoj, mění se ekonomika (státní investice do výzkumu a inovací, robotizace, transformace na průmysl 4.0 atp.), trh práce, společenské hodnoty a mnohé další. Pokud by se tedy autorka tímto tématech chtěla zabývat i v budoucnu, apeloval bych na **mnohem komplexnější promyšlení daného tématu**, které půjde za hranici „elitní“ versus „masifikované“ dichotomie. Ta totiž současnou situaci popisuje neobratně, povrchně a spíše kategorizuje, než aby nabízela nějaký analytický přínos

Celkově bych tedy celý text hodnotil jako **solidně odvedenou bakalářskou práci**, která disponuje jasnou a srozumitelnou strukturou. Chybí jí ovšem invence, hlubší promyšlení studovaného problému a podle mého názoru trpí také **nešťastně vybranými výzkumnými metodami** vzhledem k nastavení celého výzkumu.

Z těchto důvodů proto navrhuji hodnocení za C.

Náměty na diskuzi při obhajobě práce:

1. Proč na FF UK nedochází k masifikaci studia, když se jedná o tutéž univerzitu (tj. systém příjmů je stejný, základní nastavení systému studia je stejné atp.) jako FSV UK? Jak se podařilo FF UK čelit společenské transformaci a zakonzervovat „starou“ podobu studia?
2. Lze tvrdit, že je studium na FSV UK rovnostářštější, když nabízí mnohem větší míru příležitostí studovat zájemcům o studium? Jinými slovy – jakou míru a podobu nerovností reprodukuje masifikované vzdělávání ve srovnání s tradičním, elitářským modelem univerzity?

V Praze dne 3. 9. 2022

Jan Tesárek